

Kompisgruppen

En metod för främjandet av ungdomars sociala färdigheter

Rina Karlsson & Saska Sarnikorpi

Examensarbete för Samhällspedagog (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för medborgaraktivitet och ungdomsarbete

Åbo 2013

EXAMENSARBETE

Författare: Rina Karlsson och Saska Sarnikorpi

Utbildningsprogram och ort: Medborgaraktivitet och ungdomsarbete, Åbo

Handledare: Mona Bischoff

Titel: Kompisgruppen – En metod för främjandet av ungdomars sociala färdigheter

Datum: 23.10.2013

Sidantal: 33

Bilagor: Flygblad, utvärderingsblanketter

Abstrakt

Kompisgruppen är en fritidsgrupp för ungdomar i Sarlinska högstadiet i Pargas, som vi startade i samarbete med Finlands Röda Kors. Syftet med projektet är att gruppmedlemmarna skall få utveckla sina sociala färdigheter, få nya vänner, stöd i vardagen, ha roligt tillsammans samt få en meningsfull fritid. Genom att arbeta utgående från centrala temaområden, med stöd av litteraturkopplingar, har vi arbetat för att nå vårt syfte och våra mål.

Syftet med vårt examensarbete är att utveckla och stöda vår uppdragsgivares, Röda Korsets, verksamhet samt Kompisgruppverksamheten inför framtiden. Syftet når vi genom att redogöra för och analysera arbetsprocessen för Kompisgruppen och på detta sätt skapa en produkt för Röda Korset. Vi beskriver och analyserar vår arbetsprocess, samt tar upp teorier, egna tankar och viktiga aspekter då man arbetar med ungdomar, fritidsaktiviteter och välmående. Det vi huvudsakligen arbetar med och analyserar vårt arbete utgående från är social utveckling, som i sin tur stöds av teorier och arbetssätt om temaområdena gruppdynamik, delaktighet och jämlikhet.

Examensarbetet beskriver den arbetsprocess vi gått igenom för att starta och leda Kompisgruppen i Pargas, och genom detta skapa, stöda och utveckla både vår uppdragsgivares, Röda Korsets verksamhet, samt utbudet av fritidsverksamhet för unga i Pargas. Examensarbetet kan användas som stöd i arbete med Kompisgruppsverksamhet samt överlag i arbete med ungdomsgrupper och ungas välmående samt utveckling.

Språk: Svenska Nyckelord: Ungdomsgrupper, social utveckling, gruppdynamik, grupprocesser, fritid, delaktighet, jämlikhet

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Rina Karlsson ja Saska Sarnikorpi

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Kansalaistoiminta ja nuorisotyö, Turku

Ohjaaja: Mona Bischoff

Nimike: Kaveriryhmä – Menetelmä nuorten sosiaalisten valmiuksien edistämiseksi

Päivämäärä: 23.10.2013 Sivumäärä: 33 Liitteet: Lentolehtiset, arviointilomakkeet

Tiivistelmä

Kaveriryhmä on Paraisten yläasteen/yläkoulun oppilaille tarkoitettu vapaa-ajanryhmä, jonka olemme perustaneet yhteistyössä Suomen Punaisen Ristin kanssa. Projektin tavoitteena on antaa ryhmäläisille mahdollisuus kehittää sosiaalisia taitojaan, saada uusia ystäviä, antaa heille tukea arjessa, pitää hauskaa yhdessä sekä tarjota merkityksellistä vapaa-aikaa. Pyrimme saavuttamaan tavoitteemme tutkimalla keskeisiä aihealueita ja tukeutumalla aiheeseen liittyvään kirjallisuuteen.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on tukea ja kehittää toimeksiantajamme, Punaisen Ristin, toimintaa sekä Kaveriryhmätoimintaa tulevaisuutta varten. Dokumentoimme ja analysoimme työprosessimme työskennellessämme Kaveriryhmässä, ja tällä tavoin luomme tuotteen Punaiselle Ristille. Kuvaamme ja analysoimme työprosessiamme, sekä esitämme teorioita, omia ajatuksia ja tärkeitä näkökulmia tehdessämme töitä nuorten, vapaa-ajan toiminnan ja hyvinvoinnin parissa. Olemme työskennelleet sekä analysoineet työtämme pääasiallisesti sosiaalisen kasvun kannalta, mitä vuorostaan tukee ryhmädynamiikkaan, osallistamiseen ja tasa-arvoisuuteen liittyvät teoriat ja työmenetelmät.

Tämä opinnäytetyö kuvailee työprosessia, jonka olemme käyneet läpi perustaessamme ja vetäessämme Kaveriryhmää Paraisilla, ja tätä kautta, tukiessamme ja kehittäessämme, sekä toimeksiantajamme, Punaisen Ristin toimintaa, että nuorten vapaa-ajan toiminnan tarjontaa Paraisilla. Opinnäytetyötämme voidaan käyttää tukena nuorisoryhmien sekä nuorten ja heidän hyvinvointinsa ja kasvunsa parissa tehtävässä työssä.

Kieli: Ruotsi Avainsanat: Nuorisoryhmät, sosiaalinen kasvu, ryhmädynamiikka, ryhmäprosessit, vapaa-aika, osallistaminen, tasa-arvoisuus

BACHELOR'S THESIS

Author: Rina Karlsson and Saska Sarnikorpi

Degree Programme: Civic Activity and Youth work

Supervisor: Mona Bischoff

Title: The Friend group – A method for supporting youth's social skills

Date: 23 October 2013 Number of pages: 33 Appendices: Flyers, evaluation forms

Summary

The Friend Group is a leisure group for youths in Pargas junior high school, which we started in co-operation with the Finnish Red Cross. The purpose of the project is to help the group members develop their social skills, find new friends, get support in everyday situations, have fun together and have a meaningful leisure time. By basing our work on central themes, with the support of literature, we have worked to achieve the purpose and our goals.

The purpose of our Bachelor's thesis is to develop and support our commissioners, The Finnish Red Cross', activity as well as the Friend Group's future activity. This is done through report and analysis of the work process while working with the Friend Group, and this way creating a product for The Red Cross. We describe and analyze our work process and discuss theories, own thoughts and important aspects when working with youths, leisure time activity and well-being. Our work is based on and analyzed through the theme of social development, which is supported by theories and methods found within the areas of group dynamics, participation, and equality.

This thesis describes the work process we have gone through to form and lead the Friend Group in Pargas, and through that work we have created, supported and developed both our commissioners, the Finnish Red Cross', activity and the leisure time activities for youths in Pargas. The thesis can be used as support when working with youth groups, youths, their well-being and development.

Language: Swedish

Key words: Youth groups, social development, group dynamics, group process, leisure time, participation, equality

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
1.1	Syfte, mål och avgränsningar	2
1.2	Handlingsbaserat tillvägagångssätt samt arbetsmetod	3
2	Från idé till projekt	4
3	Uppdragsgivare och handledning	5
3.1	Uppdragsgivaren	5
3.2	Handledningen	7
4	Sociala relationer i grupp	8
4.1	Social utveckling	8
4.1.1	Gruppdynamik	11
4.1.2	Delaktighet	13
4.1.3	Jämlikhet	15
4.2	Koppling mellan teori och praktik	16
5	Kompisgruppen	17
5.1	Projektets syfte, mål och upplägg	17
5.2	Den sociala utvecklingen i gruppen	19
5.2.1	Grupprocessen	21
5.2.2	Delaktighet och jämlikhet i gruppen	23
6	Utvärdering och diskussion av resultat	25
6.1	Utvärdering och kritiskt granskning	25
6.2	Slutsats och resultat	26
6.2.1	Röda Korsets utvärderingsblankett	26
6.2.2	Vår utvärderingsblankett	28
6.2.3	Slutsats av utvärderingen	29
6.2.4	Feedback av uppdragsgivaren	30
7	Projektets framtid	31
8	Avslutning	32
	Källhänvisning	34
	Bilagor	

1 Inledning

Sarlinska högstadieskolan i Pargas kontaktade på hösten 2012 Röda Korsets avdelning i Pargas, för att få hjälp med att vissa ungdomar i skolan är utstötta och behöver stöd i vardagliga situationer samt sociala färdigheter. Många ungdomar mår dåligt i Pargas, vilket syns bl.a. i att det begåtts ett antal självmord bland ungdomar i andra stadiet. Detta visar att det finns ett behov av att utveckla och arbeta för ungdomarnas välmående genom fritidsaktiviteter, pedagogiskt ledarskap, gemenskap samt stöd i vardagen. (Grönholm-Kulmala 2012).

Röda Korsets avdelning i Pargas kontaktade Åbo avdelning i detta ärende, som vi, Saska Sarnikorpi och Rina Karlsson, sedan tog emot som uppdrag för examensarbete via Annette Palanen, som arbetar på Röda Korset i Åbo och har fungerat som vår handledare från Röda Korsets sida under arbetsprocessen. Uppdraget lät intressant, eftersom det är ett viktigt ämne som vi båda är intresserade av. Ungdomar är den målgrupp som vi båda ser som intressantaste och mest givande att arbeta med. En annan aspekt som motiverade till att utföra detta projekt är att Sarlinska skolan frågade om hjälp, vilket påvisar att det finns ett behov för ett dylikt uppdrag och därför hoppas vi vårt arbete uppskattas. På detta sätt kom vi i samarbete med Röda Korset igång med projektet och samtidigt med vårt handlingsbaserade examensarbete.

Projektet gick ut på att bilda en öppen fritidsgrupp för ungdomar i Pargas, där vi fungerar som ledare. Arbetet går ut på att främja välmåendet och stöda den sociala utvecklingen bland ungdomar i Pargas. Gruppen kallas "Kompisgruppen" och själva idén för gruppen var att ge ungdomarna en meningsfull fritid så väl som nya sociala relationer samt kunskaper och genom detta förbättra situationen i Pargas. I praktiken genom att ha roligt tillsammans och hjälpa ungdomarna bilda sociala relationer vilket är viktigt för alla individer.

Vi bestämde att skriva ett handlingsbaserat examensarbete. Det passar bäst ihop med praktiskt projektarbete och är intressant med tanke på vårt tema. Genom att dokumentera och beskriva arbetsprocessen och projektet kan vi stöda andra som arbetar med liknande uppgifter. Röda Korset, som fungerar som vår uppdragsgivare, har nytta av arbetet med tanke på framtiden. Genom att ta del av våra tankar, erfarenheter, tips, teorier, handlingar,

problem samt möjliga fallgropar hoppas vi att Röda Korset kan utveckla verksamheten med hjälp av både positiva erfarenheter samt möjliga motgångar under projektet.

Ursprungliga tanken var att kartlägga det egentliga behovet för arbetet, sedan starta fritidsgruppen för elever i högstadiet, där gymnasie- och yrkesskolestuderande skulle fungera som hjälpledare. Genom att utbilda och stöda hjälpledarna i gruppleaderskap, var tanken att på så sätt få ett system som fortsätter rulla genom att hjälpledarna i framtiden skulle utbilda nya och vi inte mera skulle behövas på plats. Den ursprungliga idén fick ändras och anpassas enligt omständigheterna under projektets lopp, men det ursprungliga målet bakom projektet samt syftet med arbetet har hållits fast vid.

1.1 Syfte, mål och avgränsningar

Genom att redogöra för processen, vill vi utveckla och stöda vår uppdragsgivares, Röda Korsets, verksamhet. Avsikten är att beskriva och analysera arbetsprocessen via teorier, egna tankar och viktiga aspekter gällande arbete med ungdomar, fritidsaktiviteter och välmående. Avsikten med praktiska delen av arbetet är att ge ungdomar i Pargas möjlighet till en meningsfull fritid samt att skapa och förstärka sociala relationer. Genom detta arbete är målet att positivt påverka välmåendet hos målgruppen.

Övergripande målet med examensarbetet är att ungdomarna i Kompisgruppen skall få möjlighet till att knyta sociala relationer, utveckla sina sociala färdigheter och ha roligt tillsammans, för att på detta sätt stöda målgruppens utveckling och välmående. Ett annat mål med arbetet är att andra som gör liknande projekt, främst på Röda Korset, men även andra som arbetar eller vistas med ungdomar i skolålder, kan använda sig av vår rapport för att få stöd och idéer ur våra erfarenheter och tankar. Vi vill så väl ge nya idéer och verktyg för gruppdynamik och aktiviteter, som för vad som är viktigt då man arbetar med ungdomar och deras välmående i vardagen.

Det finns väldigt många intressanta aspekter och temaområden som man kan betrakta, analysera och utgå från under arbetsprocessen i ett projekt som detta, men för att få ett klart upplägg och för att inte få ett för brett område att fundera på är det viktigt att avgränsa arbetet. Därför har analysen avgränsats till de mest centrala och betydelsefulla områdena för projektet. Analysen avgränsas till; social utveckling, gruppdynamik, delaktighet och jämlikhet. Dessa är alla centrala begrepp då man arbetar med och leder ungdomar/ungdomsgrupper.

1.2 Handlingsbaserat tillvägagångssätt samt arbetsmetod

Vi har valt att använda handlingsbaserat examensarbete som metod för dokumenteringen av vårt examensarbete. Tanken med handlingsbaserat examensarbete är att stöda, verkställa och utveckla den praktiska verksamheten inom ett yrkesområde. För att uppnå detta har vi analyserat och dokumenterat arbetet i projektet, Kompisgruppen. Kompisgruppen startades för att stöda, verkställa och utveckla både vår uppdragsgivares, Röda Korsets, verksamhet så väl som verksamheten och fritidsaktiviteterna för ungdomar i Pargas. Tanken är att projektet skall fortsätta i framtiden och på detta sätt ha en inverkan på, utveckla och stöda både Röda Korsets verksamhet för unga samt verksamheten för ungdomar i Pargas. Dessutom är målet med projektet att ungdomarna i gruppen skall få en möjlighet att bilda sociala relationer och genom detta bilda en gemenskap samt utvecklas tillsammans.

En stor fördel med att använda sig av handlingsbaserat tillvägagångssätt i examensarbetet, är att man genom att dela med sig av sina erfarenheter under hela den praktiska processen kan ge goda råd åt personer i liknande arbete eller situation. Man kan genom metoden se vilka slutresultaten blev på det sätt man arbetade, vad som gick speciellt bra och varför samt vilka annorlunda val man skulle gjort då man ser på arbetsprocessen och resultaten i efterhand. På detta sätt användes praktiskt projektarbete samt dokumentering som metoder för att uppnå syftet och målen samt för att stöda och utveckla det egna yrkesområdet. (Vilkka & Airaksinen 2003, s. 51).

För att kunna verkställa planen används olika praktiska arbetsmetoder. Som arbetsmetod för den praktiska delen används projektarbete. Genom att starta gruppen och vara med som närvarande under hela processen, är vi en del av gruppen. Som både ledare för och som en del av gruppen, kan vi se, följa, påverka och stöda gruppens utveckling så väl som konkret sträva efter och försöka nå de mål vi ställt för vårt arbete.

Arbetsmetoder som används vid arbete med Kompisgruppen är pedagogiskt ledarskap, gruppdynamik och växelverkande kommunikation. Pedagogiskt ledarskap och gruppdynamik är centrala begrepp i arbetet och viktiga då man arbetar med ungdomsgrupper och gruppprocesser. Med hjälp av metoderna stöds utvecklingen av både gruppen och dess medlemmar. Växelverkande kommunikation är viktigt för att alla skall känna sig som en del av gruppen och vara jämlika i den. Kommunikation är en mycket viktig del av inlärningsprocessen och det är viktigt att som ledare uppmärksamma kommunikationen samt få den att fungera i gruppen. Kommunikation med barn och

ungdomar ställer ofta vissa speciella krav och man måste framföra sin sak så att alla på plats förstår den. I Kompisgruppen användes tvåvägskommunikation, vilket gör att missförstånd undviks, eftersom alla kan öppet diskutera och fråga då något blir oklart. Tvåvägskommunikation engagerar åhörarna till aktivitet och engagemang. Det leder ofta till ökad förståelse för budskapet och därför också indirekt till förbättrad inläring. Av samma orsak kan tvåvägskommunikation även bli stökigt, men i en grupp som Kompisgruppen gör det ingenting. Huvudsaken är att ha roligt tillsammans och tvåvägskommunikation främjar gruppmedlemmarnas jämlikhet, delaktighet och frihetskänsla. Genom att alla blir hörda och gruppmedlemmarna diskuterar samt funderar tillsammans, har alla möjlighet att påverka, vara delaktiga och få vara sig själva i gruppen. (Ohlson 2007, s. 43-46).

2 Från idé till projekt

Projektet för Pargas Sarlinska högstadium började genom att diskutera och brainstorma kring projektet under ett möte på Sarlinska skolan, den 10.10.2012, med lärare på skolan, som kontaktat Röda Korset med ärendet, samt Annette Palanen och Mikaela Sundman som arbetar för Röda Korset. Mötet arrangerades av Röda Korset då vi meddelade att vi är intresserade av uppdraget. Tanken och målet med projektet diskuterades på mötet, samt preliminär tidtabellen och upplägg.

Tillsammans fastställdes att vi som tog imot uppdraget skulle starta ett projekt för eleverna på Sarlinska skolan. Genom projektet ska ungdomarna i fråga få möjlighet till ett bättre välmående genom att erbjudas stöd i vardagliga situationer, möjlighet till att utveckla sina sociala färdigheter och en meningsfull fritid. Följande steg var att komma fram med ett fungerande koncept för projektet. Det bestämdes att starta en öppen fritidsgrupp för elever på Sarlinska skolan. Namnet ”Kompisgruppen” fastställdes. Alla som var närvarande på mötet höll med om att namnet är tillräckligt lätt, samt gör tanken med gruppen klar. Alla i gruppen är vänner. Det fastställdes att genom den första gruppträffen, som skulle bestå av en info- /bekantningsträff, inleds verksamheten tisdagen den 30.10.2012. Därefter träffas gruppen ungefär en gång i veckan fram till slutet av mars, varefter det är meningen att verksamheten fortsätter på annat sätt. Inget noggrannare planerades i detta skede, eftersom upplägget långt beror på de blivande gruppmedlemmarna och deras tidsschema. Innan detta datum var vår uppgift att förbereda första träffen, samt att skaffa och utbilda frivilliga hjälpledare från yrkesinstitutet Axxell i Pargas, samt från Pargas Svenska Gymnasium.

Planen var att hålla en hjälpledarutbildning, varefter hjälpledarna skulle tillsammans med oss få leda gruppen, så att de skulle kunna utbilda nästa generation av hjälpledare och projektet på detta sätt skulle kunna fortsätta i framtiden.

För att marknadsföra gruppen för eleverna hängde vi upp samt delade ut flygblad som Röda Korset designat för hjälpledarverksamheten (bilaga 1) och för Kompisgruppverksamheten (bilaga 2) i Pargas Sarlinska högstadium och gymnasium, den 17.10.2012. Lärarna gjorde ett bra jobb genom att marknadsföra gruppen verbalt för sina elever i klasserna. På detta sätt samlades en grupp på sju ungdomar ihop till den första gruppträffen, den 30.10. Hjälpledarutbildningen marknadsfördes samma dag genom att berätta om det på morgonsamlingen i gymnasiet. Tillsammans med rektorn på Pargas Sarlinska gymnasium, arrangerades så att hjälpledarna skulle få studieprestationer för utbildningen och grupparbetet, men trots detta anmälde sig inga frivilliga. I två olika omgångar försöktes hjälpledarutbildningen startas, genom att flytta datumet framåt då ingen anmälde sig till första utbildningstillfället. Intresset fanns inte och lärarna på gymnasiet berättade att de potentiella frivilliga som de hade pratat med, meddelat att de helt enkelt har för långa dagar och för fulla kalendrar. Därför bestämde vi att hålla gruppverksamheten själv och komma på en lösning för framtida verksamhet i ett senare skede, eftersom främst detta var idén med hjälpledare, att de skulle kunna utbilda nya hjälpledare och ta över ledandet av verksamheten efter att vår del av arbetet slutförts.

3 Uppdragsgivare och handledning

Vi har under examenarbetsprocessen fått handledning både från vår skolas, Yrkehögskolan Novias, sida och från uppdragsgivarens, Röda Korsets, sida. Meningen är att genom handledningen skapa en produkt som är den bästa möjliga för vår uppdragsgivare så väl som för vårt examensarbete och vår egen professionella utveckling.

3.1 Uppdragsgivaren

Som uppdragsgivare för examensarbetet fungerade Finlands Röda Kors, Åbolands distrikt.

Röda Korset hjälper människor vid behov, då katastrofer och olyckor inträffar samt utbildar människorna att skydda sig mot dessa. Organisationen uppmuntrar människor att sköta om sin hälsa samt ta hand om varandra. Röda Korset skiljer sig från andra

hjälporganisationer eftersom rörelsen är hela tiden närvarande nästan överallt i världen och Röda Korset arbetar kontinuerligt. Röda Korsets grundprinciper är humanitet, opartiskhet, neutralitet, självständighet, frivillighet, universalitet och enhet. (Suomen Punainen Risti 2012–2013).

Idén bakom Röda Korset kom till då schweiziske Henri Dunant, år 1862, skrev en bok om sina erfarenheter då han i slaget vid Solferino i norra Italien år 1859, organiserade frivilliga att hjälpa krigsoffer. I boken presenterade han ett förslag om att alla länder borde grunda en nationell frivilligorganisation som skulle hjälpa till i läkararbetet under krigstid och att vården av skadade skulle tryggas genom internationella fördrag. År 1863 grundas en kommitté i Genève som år 1876 blev den internationella rödakorskommittén. (Suomen Punainen Risti 2012–2013).

Fort grundades nationella föreningar runt Europa och senare även i andra delar av världen. I snabb takt grundades nationella föreningar av detta slag både i Europa och längre bort. Många av de nationella organisationerna tog från början också som sin uppgift att bistå katastrofoffer och bekämpa epidemier. Redan år 1877 grundades Röda Korset i Finland, som idag är en av de största medborgarorganisationerna i vårt land. Röda Korsets uppgift är att hjälpa dem som mest är i behov av hjälp både i hemlandet och utomlands. (Suomen Punainen Risti 2012–2013).

Röda Korset i Finland ordnar olika verksamheter och evenemang för ungdomar. Röda Korsets lokalavdelningar ordnar sommarläger för barn och unga runt om i hela Finland. Under lägren får deltagarna bekanta sig med olika verksamhetsformer inom Röda Korset, såsom förstahjälp, vänverksamhet, internationellt arbete och humanitär rätt. Dessutom ger Röda Korset psykiskt stöd till ungdomar/elever i behov samt ordnar bl.a. klubbverksamhet, vänverksamhet och kondomkörkort för unga. (Suomen Punainen Risti 2012–2013).

Röda Korset är en bra uppdragsgivare för vårt examensarbete, eftersom det är en stor och välkänd organisation och är därför en pålitlig uppdragsgivare. Röda Korset har goda värderingar och människosyn som passar ihop med våra samt med arbetet vi gör. Vi har även båda samarbetet med Röda Korset tidigare. Röda Korset gör mycket bra arbete för ungdomar och vi är gärna en del av verksamheten och är glada att få utveckla någonting nytt. Pargas Sarlinska högstadium meddelade Röda Korset att det finns ett behov för arbete som detta, vilket visar att det verkligen finns ett behov för det arbete vi gör, vilket är positivt.

3.2Handledningen

Som vår handledare under examensarbetsprocessen fungerade från Yrkeshögskolan Novias sida, Mona Bischoff, som fungerar som programansvarig för utbildningsprogrammet för medborgaraktivitet och ungdomsarbete och från Röda Korsets sida Annette Palanen, som arbetar som samordnare för socialverksamheten på Röda Korset, Åbolands distrikt.

Mona Bischoff tyckte om idén och planen då vi höll idépresentation för examensarbetet i skolan. Under början av examensarbetsprocessen hade vi inte några regelbundna handledningsträffar med Bischoff, eftersom Rina har jobbat vid sidan om projektet och vi därför haft väldigt svårt att få in tid för träffar vid sidan om det praktiska arbetet. Vi har arbetat med stöd av Annette Palanen under den praktiska arbetsprocessen och Bischoff har hjälpt och stött en massa under skrivprocessen, då vi har träffats regelbundet. Då det har funnits behov av hjälp eller stöd har vi skickat e-post till våra handledare. Handledningsträffarna på Novia blev i början för få och detta har resulterat i att examensarbetsprocessen har blivit utdragen.

Med Palanen diskuterades behovet samt konceptet av arbetet från första början, då Rina kontaktade Röda Korset. Då Röda Korset kontaktades gällande projekt passande för examensarbete, berättade Palanen att de kontaktat Röda Korsets Åbo distrikt från Pargas distrikt, eftersom många ungdomar mår dåligt och det finns många som behöver stöd med sociala färdigheter i Pargas högstadium.

Palanen har varit tillgänglig under hela processen och träffar har tagit plats med jämna mellanrum(ca. 1 gång i veckan under den praktiska arbetsperioden) samt kontakt via e-post och telefon om hur projektet framskrider har hållits. Den handledning och det stöd som funnits behov av under praktiska projektets lopp har vi fått. Vi har arbetat självständigt med gruppen, men Palanen har varit lätt att få tag på vid behov och har hjälpt och berättat sina åsikter och idéer. Kommunikationen har med andra ord fungerat bra. Palanen har varit med vid möten med lärarna på skolan, hon var med vid marknadsföringen och presentationen av projektet i högstadiet och gymnasiet samt vi har märkt att hon som handledare verkligen bryr sig om och vill veta hur det går för oss och för gruppen. Efter praktiska delen av arbetet, då skrivprocessen började på allvar, träffade vi Bischoff regelbundet för att få stöd i arbetet. Bischoff har gett goda tips, råd och överlag ett gott stöd för att slutresultatet skall bli så gott som möjligt. Vi har varit nöjda med den handledning vi fått under projektets lopp, p.g.a. dessa orsaker.

4 Sociala relationer i grupp

För att förverkliga idén och uppnå syftet och målen i examensarbetet, skapas verksamhet i projektform, som utformas med stöd av relevant litteratur. Både planerandet och verkställandet av projektet händer med stöd av litteratur och teoretisk anknytning används som stöd även i skrivprocessen, för att få nya insikter, tankesätt, idéer och överlag mer kunskap om arbetsområdet. Litteraturstöd har använts under hela arbetsprocessen, både under det praktiska projektarbetet, i dokumenteringen samt i analyserandet av examensarbetet. Vi har fördjupat oss i den litteratur som är mest intressant och relevant, kopplat detta till det egna arbetet, egna tankar och erfarenheter och på detta sätt delas den kunskap vi har fått under processen med till andra som är intresserade av eller gör liknande arbete. Litteraturen är vald ur, genom utbildningsprogrammet för medborgaraktivitet och ungdomsarbete, bekant material.

Övergripande temat i arbetet är social utveckling, som i sin tur stöds av gruppdynamik, delaktighet och jämlikhet. Med stöd och hjälp av litteratur har dessa temaområden fördjupats i.

4.1 Social utveckling

Människans sociala kunskaper avspeglar sig i förmågan att samspela, samarbeta och samverka med varandra. Sociala utvecklingen går från att som barn vara självupptagen till att som ungdom eller vuxen, kunna ingå i en grupp och i gruppen kunna se sin egen och de andra gruppmedlemmarnas roller. Med social kompetens menas därmed förmåga att anpassa beteende till olika människor och olika situationer. Om individens sociala kompetens är lägre är det därmed svårare att anpassa sig till olika sociala situationer och ifall den sociala kompetensen är högre klarar man bättre av att anpassa sig till olika sociala situationer. I det moderna samhället möter man allt oftare människor med olika bakgrund, erfarenheter samt livssituationer, därför ställer det moderna samhället större krav än tidigare på individens sociala kompetens. Det är svårt att säga vilka kunskaper som är viktigast, men t.ex. i de flesta skolämnen värderas de kognitiva kunskaperna högst. Detta skriver Liselotte Ohlson (2007, s.20) om i sin bok, *Pedagogiskt Ledarskap*. Detta är enligt oss en bra definition på varför det är viktigt att idag ha goda sociala färdigheter för att kunna fungera i samhället.

Ungdomars sociala stöd har ett klart samband med depression. Undersökningar utförda i skolmiljön visar att om skolan inte erbjuder stöd i sociala livet finns en större risk för att eleverna lider av depression. Största skillnaden syns dock på ifall skolans sociala stöd har stor spridning, dvs. riktas den endast mot en viss grupp av eleverna, påverkas elevernas mentala hälsa negativt. Ungdomars brottsliga betende har också undersökts och har ett klart samband med depression. Undersökning av depression bland ungdomar visar att könsskillnader inte heller i princip finns, däremot är det vanligare att brottsligheten minskar hos pojkar ifall det sociala stödet och kontrollen i skolan är högre. Då man arbetar i skolmiljö är det alltså viktigt att ge alla likvärdigt stöd. (Ellonen 2008, s. 84-86). Vi anser att det genom en meningsfull fritid går att stöda ungdomar på samma sätt och av samma orsak är det viktigt i fritidsgrupper att alla är jämlika och att grupper som Kompisgruppen är öppna för alla som vill delta. Ungdomarna kommer med i Kompisgruppen via skolan och speciellt därför är det viktigt att vara öppen för alla som vill delta.

Betydelsen av kamratstöd för ungdomar glöms ofta bort och man pratar mera om rollen av föräldrarna och pedagoger av olika slag. Än idag är det oklart bland forskare vilken som är vuxnas och kamraternas roll i den sociala utvecklingen och identitetsbildningen hos barn och unga. De flesta är av den åsikten att båda tillsammans spelar en viktig roll i den sociala utvecklingen. Redan som väldigt små lär sig barn genom att leka tillsammans med andra barn och börjar lära sig om vänskap och på detta sätt utvecklar sina sociala färdigheter (Karila m.fl. 2006, s. 159-160). Vi anser det vara viktigt att komma ihåg att kamratstödet spelar en betydelsefull roll i utvecklingen av sociala färdigheter och därför är det viktigt att som pedagog ibland ta en mera handledande samt stödande roll och låta ungdomar själv utföra och lista ut saker. Enligt Christina Salmivalli (2005, s. 23) betonar psykologen Vygotski lärande genom samarbete med kamrater, medan utvecklingspsykologen Piaget betonar den kognitiva utvecklingen genom konflikthantering bland kamrater. Vänner är viktiga för den sociala utvecklingen för unga. På detta sätt lär sig den unga närhet, tillit och andra färdigheter som behövs även i framtida relationer och på detta sätt formar individen. Vänner är också utmärkta informationskällor och människan lär av varandra. På detta sätt beskriver Salmivalli (2005, s. 36) att Hartup (1992) ser vänrelationer som emotionella och kognitiva resurser.

Enligt Donald C. Pennington (2005, s. 53-54), påvisar Zajoncs (1969) teori att redan närvaron av andra personer ökar den emotionella stämningen vid en prestation. Det har undersökts i många olika slags situationer och det har visat sig stämma t.om. då det handlar

om små saker som att äta. Detta visar enligt oss att det är bättre och mer effektivt att lära sig nya saker, speciellt sociala färdigheter, tillsammans i grupp. Socialpsykologer har främställt att en grupp går igenom fem olika sociala utvecklingsskeden. Det första skedet kalls *forming*, formandet av gruppen, vilket går ut på att gruppmedlemmarna lär känna varandra och kommer överens om grundprinciper/-regler. Nästa steg är *storming*, då olika åsikter i gruppen kan bilda konflikter och man i gruppen kan diskutera samt förhandla om dem. *Norming*, betyder att en positiv gruppidentitet och gemensamma regler samt mål har bildats i gruppen. Fjärde steget är *performing*, då gruppen samarbetar för att nå uppgiften eller de gemensamma målen. Sista steget är *adjourning*, vilket betyder att gruppen splittras, eftersom målen är avklarade. (Pennington 2005, s. 72-74). Alla grupper går inte genom alla steg utan kan stanna upp vid ett visst skede eller hoppa tillbaka till ett tidigare skede. Då man följer dessa steg i en fritidsgrupp för ungdomar, anser vi att det sista steget speciellt går att lämna bort och hoppas att gruppen åtminstone till viss del fortsätter att vara en grupp i framtiden, eftersom det inte bara är ett arbete eller en uppgift man försöker nå tillsammans, utan man koncentrerar sig mer på de sociala färdigheter och målet ofta är att bilda en god atmosfär och gruppdyamik. Teorin är naturligtvis väldigt konkretiserad, men den är bra för att se i huvuddrag hur en grupp utvecklas. Gruppens olika utvecklingsskeden stöder gruppmedlemmarnas sociala utveckling, samt andra vägen, av vilken orsak vi tycker att det är viktigt för pedagogen att följa grupprocessen, och att grupper, så väl arbetsgrupper som att ha roligt tillsammans i en grupp, är en bra omgivning för den sociala utvecklingen för barn- och unga.

Samarbetsinläring främjar den sociala utvecklingen och kompetensen. Samarbetsinläring, dvs. att individen lär sig tillsammans med andra, förutsätter att deltagarna inser att de uppsatta målen kan nås först då alla samarbetar och strävar åt samma håll, mot samma mål. Olika slag av samarbetsövningar går att använda i detta sammanhang. En av de pedagogiska metoder som anses effektiv och som stimulerar flera inläringssätt, kunskaper och färdigheter, är problembaserat lärande, PBL. Metoden stimulerar många sinnen och tvingar eleverna att nå högre nivåer av kunskap, nämligen tillämning och nyskapande. Dessutom stimulerar den flera av de kunskaper och färdigheter som annars kanske inte ges utrymme, t.ex. affektiva och sociala kunskaper. Av dessa orsaker anser vi metoden speciellt effektiv. PBL går i korthet ut på att eleverna själva i mindre grupper styr lärandet. Som utgångspunkt för lärandet används verklighetsknutna situationer. Läraren får då en handledande roll i arbetet. Handledarens roll är främst att följa och stöda grupprocessen. (Ohlson 2007, s. 22-26). Därför anser vi att PBL också går

att använda i andra situationer än i skolmiljön, bl.a. i en styrd fritidsgrupp, där ledaren då fungerar som handledare, medan gruppmedlemmarna tillsammans söker lösningar till olika problem eller ordnar något tillsammans. På detta sätt stöder arbetet utvecklingen av gruppmedlemmarnas sociala färdigheter och gruppmedlemmarna får uppleva delaktighet och gemenskap i gruppen, samt en känsla av att de själva får styra verksamheten. Denna metod för enligt våra erfarenheter även med sig en stark känsla av att lyckas.

4.1.1 Gruppdynamik

Som ledare i en grupp är man ansvarig för att bilda en god gruppdynamik. Förutsättande att medlemmarna i en grupp skall kunna utvecklas är det viktigt att ha en god dynamik i gruppen, dvs. att gruppen fungerar. Om gruppmedlemmarna kan fungera tillsammans kan de lära sig, ha roligt och både få nya erfarenheter samt kunskap tillsammans, samtidigt som de utvecklar sina sociala färdigheter i varandras umgänge. Då man bildar en grupp känner möjligtvis gruppmedlemmarna inte varandra och därför kan en grupp i början kännas obekvämt för medlemmarna och man kan känna sig osäker i hur man skall fungera tillsammans. Då en ny grupp bildas, börjar med andra ord en grupprocess. Gruppen utvecklas med tiden och som ledare har man ansvar över gruppens utveckling och över att alla gruppmedlemmar skall trivas samt vara jämlika i gruppen. På detta sätt är det vanligt att en grupp utvecklas från ett omoget stadium till ett mera moget. Gruppen bildar således under processen en egen identitet. Olika rutiner och normer som kännetecknar just den gruppen bildas. (Harty & Harty 2004, s. 9-10).

Mycket av uppbyggandet av teorier kring grupprocesser baserar sig på spekulationer. Inom den dynamiska utvecklingspsykologin råder uppfattningen om att människan befinner sig i en ständig psykologisk utveckling, som är mest intensiv under barndomen. Individen utvecklas och byggs upp genom att barnet internaliserar aspekter av personer i omgivningen. Man utvecklas psykologiskt genom de erfarenheter man har och därför påverkas man också till stor del av de personer som tillhör vardagen samt de grupper man tillhör. Studier gav tidigt upphov till två inriktningar inom gruppdynamik. Den individualistiska synen, som ser gruppens processer som ett resultat av individens intrapsykiska skeenden och interpersonella relationer för att förklara socialt beteende, samt den grupporienterade synen, som ser individen i en större helhet, där individens handlande antas ha ett samband med processerna i gruppen. Hur en grupp utvecklas och fungerar beror med andra ord på hur gruppmedlemmarna fungerar tillsammans, så väl som gruppens

dynamik påverkar de enskilda individernas utveckling. Detta tycker vi att är viktigt att tänka på då man arbetar med barn- eller ungdomsgrupper. Hur gruppen fungerar och utvecklas ger gruppmedlemmarna nya erfarenheter som påverkar individerna och deras utveckling, och vice versa. Gruppen påverkar individens sociala utveckling och individerna påverkar gruppens utveckling. (Harty & Harty 2004, s. 27, 51).

Ledaren har ansvar över att bilda en god gruppdynamik och att grupprocessen utvecklas på ett positivt sätt. Orsaken är att ledaren i sista hand är ansvarig över gruppen. Utåt från gruppen representerar ledaren eller ledarna gruppens helhet och identitet. Enligt Freud (1975) identifierar sig gruppmedlemmarna med ledaren, samtidigt som gruppmedlemmarna identifierar sig med varandra. Av denna orsak kan man som ledare styra gruppens utveckling mot det håll man vill och är kapabel till. På det här sättet skapas en samstämmighet och värdegemenskap i gruppen, vilken kan utvecklas till en stark känsla av enighet och likhet som gränsar till illusionens verklighetsuppfattning. Freud visar därmed på hur relationen mellan ledare och gruppmedlem är betydelsefull för gruppens sammanhållning, identitet och utveckling, eftersom det gemensamma bandet i gruppen består av en identifikation med ledaren. (Freud enligt Harty & Harty 2004, s. 106-107).

Som ledare kan man inspirera en grupp, och se det bästa både i individerna i gruppen och i gruppen som helhet. En ledare har makten att påverka sin grupp både i gott och ont, och därför är det viktigt att tänka på hur man skall arbeta med sin grupp för att nå de mål och det syfte man har med sitt arbete. Det vi också anser viktigt att tänka på är hur ledaren av en grupp påverkar och influerar kulturen i gruppen, som i sin tur formar gruppens dynamik och identitet. Det är viktigt för en pedagog att förstå grupprocesser och att kunna styra processen på ett sätt som stöder barnens/ungdomarnas utveckling (Karila m.fl. 2006, s. 112). Schein (1992) har enligt Harty & Harty (2004, s. 108-111) beskrivit olika sätt som en ledare kan och påverkar gruppens kultur. Här tas upp några som vi tycker att bäst går att använda sig av i arbete med ungdomsgrupper och som därför också har tillämpats i Kompisgruppen:

- Uppmärksamhet. Ledaren i en grupp visar genom vad hon uppmärksammar sina värderingar samt vad hon anser vara viktigt. Det man anser viktigt skall man fråga om, kommentera och helt enkelt uppmärksamma. Utan att uppmärksamma en situation visar man den vara mindre viktig.

- Reaktion vid kriser. Krissituationer blir ofta emotionella och genom att som ledare i dessa situationer starkt lyfta fram sina värderingar, gör man budskapet starkt och på detta sätt påverkar man de andra.
- Rollförebild. Genom att konsekvent fungera i samklang med sina värderingar förmedlas trovärdighet.
- Utdelning av belöningar. Genom att belöna, uppskatta och berömma kan man som ledare visa vad som är viktigt och föra fram sina värderingar och prioriteringar.

Som man här kan se har ledaren stora inverkningsmöjligheter på gruppens och gruppmedlemmarnas kultur, identitet och utveckling. Möjligheterna är stora och därför är det bra att som ledare sträva efter att fungera på ett medvetet och genomtänkt sätt i viktiga situationer, för att främja en god gruppdynamik. Dock är den främsta påverkan som en ledare gör intuitiv, spontan eller rentav omedveten och har att göra med personens egen identitet, kunskap, erfarenhet och mognad, men även dessa egenskaper går att utveckla och påverka själv. (Harty & Harty 2004, s. 108-111).

4.1.2 Delaktighet

Gemenskap och delaktighet är egenskaper som en individ inte personligen kan utveckla, utan det är egenskaper och känslor som man får i olika slag av människogrupper. Känslan av delaktighet och gemenskap är viktiga för människans hälsa, men enligt Hyypä (2005, s.19) är det svårt att definiera varför och inga raka svar finns på frågan, däremot finns det antaganden, av vilka största delen påpekar hur det sociala fenomenet förvandlas till psykologiskt och det psykologiska för sin del till hjärnfunktion. Hjärnan styr sedan individens handlingar samt dennes kroppsliga och psykiska hälsa. Enligt oss främjar delaktighet känslan av gemenskap i en grupp, vilket igen främjar känslan av trygghet och därmed främjar välmående och sociala kunskaper. Av denna orsak har delaktighet varit ett centralt temaområde i arbetet.

Det är en tidskrävande process att bilda en god atmosfär och goda relationer i en grupp bland barn eller unga. För att bilda en gemenskap är det viktigt för en pedagog att stöda gruppmedlemmarnas delaktighet i gruppen. Då en grupprocess inleds är det viktigt att lära känna varandra, så att alla får veta vilka gruppmedlemmarna är, och på detta sätt få känna sig välkommen som en del av gruppen. Bra arbetsmetoder för detta är bl.a. att diskutera och berätta, att spela eller utföra samarbetsövningar tillsammans samt att brainstorma och

kläcka idéer tillsammans. Enligt Rasku-Puttonen (2006, s. 111-112) är en av de viktigaste metoderna för att få alla att känna sig välkomna i gruppen och som en del av den, att tillsammans fundera och bilda regler för gruppen. Detta främjar både delaktigheten, gemenskapen, trivseln samt tryggheten i gruppen. Genom att diskutera regler och värderingar i gruppen får man barnen att förstå betydelsen och grunden bakom dessa och samtidigt stöder man utvecklingen av sociala färdigheter genom samspel i gruppen. Genom denna metod kan gruppmedlemmarna förbinda sig till reglerna bättre och lära sig att ta gemensamt ansvar över dem. Det är meningen att reglerna skall främja trivseln i gruppen och därför är viktigt att klargöra detta. Man skall visa att reglerna är en positiv del av gruppen och inget som någon skall känna sig begränsad av. Detta gör man genom att alla tillsammans bestämmer reglerna. Exempelvis en regel som kan kännas svår för vissa barn är att alla gruppmedlemmar ska tas med i leken. Det främjar trivseln i gruppen och ser till att ingen blir utanför samt stöder jämlikheten bland gruppmedlemmarna. (Karila, Rasku-Puttonen m.fl. 2006, s. 111-112).

För att en trevlig grupp atmosfär skall bildas krävs att alla hittar sin plats i gruppen och känner sig som en del av den. Detta kan pedagogen stöda genom delaktighet. Gruppmedlemmarna söker sin plats och en passande roll för sig själva i gruppen, vilket ledaren kan stöda genom att dela med sig av ansvaret och ge små uppgifter samt ansvarsområden till deltagarna. Dessa är små saker som gör att alla är viktiga och behövs för att gruppen skall fungera. (Karila m.fl. 2006, s. 112-113).

En betydelsefull utmaning för pedagoger är hur man i vardagen kan stöda och främja barns och ungdomars delaktighet. Rasku-Puttonen (2006, s.123-124) betonar speciellt i sin text som pedagoger personal på daghem och i skolor, men vi tycker att ganska lång samma gäller andra pedagoger som bl.a. ungdoms- och fritidsledare. Många undersökningar och teorier stöder och lyfter fram betydelsen av socialt lärande och utveckling genom att göra saker tillsammans, men dock tycker Rasku-Puttonen att det finns orsak till att än idag ställa sig kritiskt till ifall kamratstöd som inlärningsmetod används för lite. På detta sätt menas att kamratstöd är väldigt viktigt för utvecklingen och därför är en viktig metod som bör användas i praktiken och fokuseras på allt mer. All social samröre utvecklar och utformar barnets identitet och därför är det viktigt att lära ut dessa färdigheter enligt passande metoder. Av denna orsak är också delaktighet viktigt, eftersom barnet genom delaktighet lär sig att påverka och att ta ansvar i olika slags situationer. (Karila, Rasku-Puttonen m.fl. 2006, s. 123-124).

4.1.3 Jämlikhet

Det är viktigt då man arbetar med ungdomar att se till att alla gruppmedlemmar är jämlika i gruppen. Då måste man tänka på vilka olika typer av människor man har i gruppen och enligt detta fundera vad som kan göras för att alla skall vara likvärda i gruppen. Orsaker till att jämlikheten i gruppen kan påverkas negativt är helt enkelt att gruppmedlemmarna är olika. Gruppmedlemmarna har alla olika bakgrund, en del kan vara tysta, en del högljudda, de kan vara av olika kön etc. Det som främst beskrivs gällande jämlikhet är könssensitivt tänkande, eftersom det är främst det vi fått tänka på under projektarbetet.

Det är skillnad mellan hur pojkar och flickor tänker och beteer sig, och därför måste man också tänka på hur man arbetar med ungdomar ur ett genusperspektiv, dvs. den sociala skillnaden mellan kvinnor och män. John Gray samt många andra författare som skriver om detta ämne har enligt Lalander & Johansson (2002, s. 130-131) samma budskap, dvs. alla könsrelaterade problem, gräl och kommunikationsproblem, går att undvika genom att förstå att män och kvinnor är olika och att det skall så vara. Ur ett radikal konstruktivistiskt perspektiv ses att skillnaderna mellan manlighet och kvinnlighet är kulturbundna och effekten av socialisation. Kvinnor som sminkar sig mycket, gör det p.g.a. av att de har vuxit upp med det och anses okvinnliga om de inte gör det, är ett exempel på detta fenomen. Enligt Karlsson & Piuva (2012, s.283-284), socialiseras människor till kvinnor och män, eftersom det i varje tid och varje samhälle finns ett s.k. genuskontrakt, som handlar om en idealtypisk relation mellan könen och om en interaktion mellan könen i olika institutioner, men även på individnivå. Genuskontrakten är alltså mycket konkreta föreställningar om hur män och kvinnor skall vara mot varandra och fungera i samhället. Vi anser att båda dessa teorier är sanna och hur man än ser på saken, är verkligheten den att det finns skillnader i vårt samhälle mellan kvinnor och män, flickor och pojkar, samt deras tankesätt och beteende. Detta är viktigt att ta i beaktande då man arbetar med ungdomar, deras utveckling samt välmående, men man skall inte utgå från skillnaderna. Man skall utgå ifrån alla som enskilda individer som tänker och beteer sig på ett eget sätt.

Så väl pojkar som flickor utsätts för könsdisciplinering, dvs. de får på mer eller mindre subtila sätt lära sig vad som är passande för respektive kön, bl.a. hur man bör klä sig och vilka aktiviteter man bör ägna sig åt (Lalander & Johansson 2002, s. 140). Karin Linnanmäki skriver om genusperspektiv inom specialpedagogik. Hon skriver att genusfrågor och frågor om jämställdhet och jämlikhet blir viktiga i skolsammanhang, eftersom skolan avspeglar det omgivande samhället och de normer som där råder. (Bäck,

Linnanmäki m.fl. 2011, s. 43-44). Samma principer gäller enligt oss i fritidsgrupper, speciellt då det finns både pojkar och flickor i samma grupp eller då gruppen på något sätt är kopplat till skolan.

Jämlikhet innebär att alla människor är lika värda, oberoende av kön, nationalitet, etniskt ursprung, social bakgrund, religion etc, och betyder att alla skall behandlas likvärt och allas behov skall tas i beaktande. Med jämställdhet avses jämlikhetsförhållandet mellan könen och innebär att kvinnor och män har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla väsentliga områden i livet. Bristen på jämställdhet i vårt samhälle kvarstår i reellt hänseende inom ett antal områden, bl.a. arbetsmarknaden, utbildningen och familjen. Inom allt pedagogiskt arbete är det viktigt att ta genus, jämställdhet och jämlikhet som grundprinciper och inte utgå från några kulturella skillnader mellan könen. Man ska låta alla vara sig själva. Det är bra att som Ohlson skriver fundera på: Är flickorna och pojkarna jämställda? Har de samma möjligheter att delta i beslutsfattandet och utnyttja sina möjligheter och resurser? Ohlson skriver att jämställdhet mellan kvinnor och män är en av de viktigaste frågorna inom jämlikhetsarbetet, eftersom det berör alla människor oavsett etnicitet, religion och sexuell läggning. (Bäck, Linnanmäki m.fl. 2011, s. 43-44, Ohlson 2008, s. 128).

Det är också en orsak till att jämlikheten mellan könen är det som mest behandlas. I projektarbetet har vi främst upplevt detta, eftersom vi inte haft att göra med olika etnicitet, religion etc. Huvudsaken är enligt vår åsikt att även om det möjligtvis finns skillnader mellan kvinnor och män, som Ohlson nämner att det bl.a. antas att kvinnor värderar familjen högre än män gör, att män är fysiskt starkare och att det finns skillnader mellan intresseområden, att inte ta någonting förgivet, utan att minnas att alla människor är olika och genom detta arbeta för att alla i gruppen är jämlika, får fram sin åsikt och får vara sig själva (Ohlson 2008, s. 128).

4.2 Koppling mellan teori och praktik

Genomgående under projektverksamheten har grupprocessen och gruppmedlemmarnas utveckling stötts samt analyserats med hjälp av teori, så väl som gruppmedlemmarna har stöttats för att gruppen skall utvecklas mot rätt håll för att uppnå målen med projektet. Genom att tillämpa pedagogiskt ledarskap under grupprocessen har vi främst arbetat för att

stöda ungdomarnas sociala utveckling och för att bilda en god gruppdynamik och – identitet, så väl som följt grupprocessen för att märka ifall arbetet gett några resultat.

Som centrala teman för gruppen har hela tiden hållits delaktighet och gemenskap samt genom detta även utvecklingen av ungdomarnas sociala färdigheter. Ungdomarnas sociala utveckling har stötts genom att ge alla det personliga stöd så väl som det utrymme de behöver, eftersom alla i gruppen har sina individuella behov och en del behöver mer stöd än andra. På detta sätt syns arbetet för jämlikheten i praktiken.

Med hjälp av dessa arbetssätt har strävats efter att skapa jämlikhet och jämställdhet i fritidsgruppen. Efteråt har arbetet reflekterats över och analyserats med stöd av dessa teorier för att få fram hur väl de tillämpats och ifall goda resultat samt målen har nåtts med hjälp av det litterära stödet.

5 Kompisgruppen

Fritidsgruppen, Kompisgruppen, startades för ungdomar i Pargas Sarlinska högstadium, i samarbete med Röda Korset för att erbjuda ungdomarna en meningsfull fritid och för att stöda utvecklingen av ungdomarnas sociala färdigheter samt ge stöd i vardagliga situationer. Genom att förverkliga projektet samt dokumentera arbetsprocessen är meningen att skapa en produkt för vår uppdragsgivare. Med produkten vill vi uppnå syftet med examensarbetet, som är att utveckla och stöda uppdragsgivarens, Röda Korsets, verksamhet.

5.1 Projektets syfte, mål och upplägg

Syftet med gruppträffarna är att ungdomarna i Pargas högstadium skall ha möjlighet till att utveckla sina sociala färdigheter, få nya vänner, stöd i vardagliga behov samt en meningsfull fritid. Syftet är även att de skall få prova på nya fritidsaktiviteter och på så sätt skapa nya intressen. Målet med Kompisgrupprojektet är att gruppens medlemmar skall känna gemenskap, delaktighet, möjlighet att påverka samt att gruppmedlemmarna skall känna jämställdhet och trygghet. Det har varit viktigt för oss att alla skall känna sig lika värda och behandlas på samma sätt. Observationen av grupprocessen under träffarna har skett genom deltagande observation och dokumentering i form av anteckningar vid behov.

Den första gruppträffen var info-/bekantningsträffen, den 30.10.2012, då det kom sju ungdomar på plats. Denna gång bestämdes tillsammans med ungdomarna på plats att det är bäst att träffas på torsdagar, enligt ungdomarnas skolschema, men att veckodag kan ändras vid behov, samt att i gruppen alltid bestäms vad som händer följande träff. Träffarna ville ungdomarna ha på vardagar och därför alltid kvällstid. Tiden varierande på hur tidskrävande verksamheten i fråga är. Under träffarna utförs någon fritidsaktivitet som gruppen tillsammans har planerat. I slutet av träffen bestäms vilken tid som passar bäst för träff nästa gång. När följande gång närmar sig informerar ledarna gruppmedlemmarna om nogranna planer t.ex. via sms och påminner alla om tid och plats samt informerar om bussar. Röda Korset står för aktivitetskostnaderna, på det sättet att gruppmedlemmarna själva behöver stå endast för sin egen transport. Denna gång bestämdes att följande gång, torsdagen den 8.11, är det bowling i Pargas bowlinghall på schemat.

Infoträff	Bowling	Simning	Filmkväll	Spelkväll	Pepparkaksbakning	Pizza	LaserTag
30.10	8.11	15.11	22.11	29.11	13.12	7.3	28.3
	10.1	31.1	24.1	17.1			
				14.2			
				14.3			

Schema över gruppträffar.

I bowlingträffen deltog sex gruppmedlemmar, samma som första gången med en sjuk. Vi träffades utanför Pargas Idrotts- och Ungdomsgård (PIUG), vilket befinner sig brevid högstadiet, så alla hittar dit. Därifrån promenerade vi tillsammans till bowlinghallen. Påföljande torsdag, den 15.11, var simning på Sokos Hotel spa, Caribia, på schemat. Då var sju ungdomar närvarande. Samma sju som deltog i första träffen simmade, badade bastu och åt tillsammans under kvällen. Torsdagen, den 22.11, ordnades filmkväll och knytkalas tillsammans med nio ungdomar, alla gamla bekanta samt två nya unga, på PIUG. Vi hyrde filmen Iron Sky och såg på den tillsammans. I spelkvällen som ordnades följande torsdag, 29.11, deltog sex ungdomar, var av en var ny och resten hade varit med på varje gång. Olika bordsspel samt allmänt umgänge var programmet för denna kväll. Följande verksamhetsgång blev den 13.12, då gruppen bakade pepparkakor tillsammans i Sarlinska högstadieskolans sal för undervisning i huslig ekonomi. Det blev en vecka mellan träffarna p.g.a. att så många gruppmedlemmat hade annat program. Gruppträffarna fick igen en paus över jullovet, fram till 10.1, då det igen var bowling i Pargas på schemat. Sju gruppmedlemmar var på plats, varav en var ny. Denna gång fick gruppmedlemmarna fylla i Röda Korsets utvärderingsblankett för verksamheten i slutet av träffen. Torsdagen den

17.1 ordnades igen spelkväll samt knytkalas på PIUG. Sex gruppmedlemmar var närvarande. Följande vecka, den 24.1, gick vi på biografen i Åbo tillsammans med sex gruppmedlemmar för att se filmen *Beasts of the Southern Wild*. Träff ordnades vid Åbo busstation, dit en del av gruppmedlemmarna kom med buss och en del med bil. Efter filmen promenerades tillsammans tillbaka till busstationen. Torsdagen 31.1 var simning i S:t Karins simhall på schemat. Träff bestämdes vid busshållplatsen i S:t Karins. Denna gång var fyra gruppmedlemmar på plats och alla fick bilskjuts hem. En del var sjuka eller på resa denna gång. Samma gäller 14.2 då fyra ungdomar var på plats för spelkväll och knytkalas på PIUG. Följande verksamhetsgång ordnades 7.3, p.g.a. sportlov och annat program. Då gick vi tillsammans till Koti Pizza för att njuta av god mat och varandras sällskap. Torsdagen den 14.3 var sju ungdomar närvarande på spelkväll på PIUG, som ordnades för en fjärde gång eftersom det var populärt bland ett antal gruppmedlemmar. Sista gruppträffen där vi fungerade som ledare tillsammans ordnades torsdagen den 28.3, då vi gick till Megazone i Åbo på lasergame. Detta var fastställt redan långt tidigare, eftersom gruppen önskade det som sista gång med oss som gruppledare. Gruppmedlemmarna fick även den gången fylla i en utvärderingsblankett som ledarna gjort.

5.2 Den sociala utvecklingen i gruppen

Med social kompetens anses människans förmåga att anpassa sitt beteende till olika människor och olika situationer samt att som ungdom eller vuxen kunna ingå i en grupp och i gruppen kunna se sin egen och de andra gruppmedlemmarnas roller. Därför är målet att gruppmedlemmarna i Kompisgruppen får genom att samspela, samarbeta och samverka med andra, utveckla sina sociala färdigheter. Genom att utveckla dessa färdigheter skriver Ohlson (2007, s. 20) att man bättre kan anpassa sig till att fungera i det moderna samhället och Ellonen (2008, s.84-86) att dessa färdigheter samt stöd i sociala kunskaper minskar risken för depression. Med stöd av de teorier anser vi att medlemmarna i Kompisgruppen arbetar omedvetet för att främja sitt välmående och sin kompetens att fungera i samhället.

Då man arbetar i skolmiljön är det viktigt att ge alla likvärdigt socialt stöd (Ellonen 2008, s. 84-86). Vi anser att det genom en meningsfull fritid går att stöda ungdomar på samma sätt och av samma orsak är det viktigt i fritidsgrupper att alla är jämlika. Det är orsaken bakom att Kompisgruppen är en öppen grupp. Ungdomarna kommer med via skolan och därför är det viktigt att gruppen är öppna för alla som är intresserade av att delta. Dessutom

anser vi att det är lättare för ungdomarna att komma med i verksamheten då man inte behöver förbinda sig till något och att flera ungdomar kan komma med i verksamheten senare under processen. Meningen är att alla som vill delta, får göra det.

I gruppen fanns ungdomar som aldrig hade åkt buss till Åbo ensamma eller som inte hittade i Pargas så bra. Detta såg vi som en möjlighet att lära sig av. Vi har uppmuntrat ungdomarna att prova på nya saker för att utvecklas och om någon känt sig osäker har vi gett stöd, bl.a. i denna situation genom att stanna bussen vid busshållplatsen eller genom att följa ungdomarna till rätt buss. Då man bor i skärgården är det rätt viktigt för sociala välmåendet att hitta till och veta var Åbo ligger, eftersom här finns ett större utbud av fritidsaktiviteter och tjänster. Då aktiviteterna utförts i Åbo möter vi ungdomarna på busshållplatsen och går tillsammans till aktivitetsplatsen. Vid behov följs ungdomarna till bussen efter gruppträffen. Vi har agerat enligt var och en av ungdomarnas personliga behov. Eftersom alla har olika kunskaper och erfarenheter från tidigare, kan antingen ledarna hjälpa och ge stöd eller så kan gruppmedlemmarna hjälpa varandra. En gemensam lösning funderas ut i gruppen och på detta sätt får alla det stöd de är i behov av även i vardagliga situationer. En del av gruppmedlemmarna behöver mindre stöd och klarar sig själva, i vilken fall de får hantera situationen på egen hand eller ge kamratstöd till gruppmedlemmar som behöver det.

Fritidsgrupper är inte bara ett sätt att som pedagog ge stöd för ungdomarnas utveckling, utan även kamratstödet spelar en stor roll i en grupp. Av denna orsak har ledarna ofta tagit en mer handledande roll. Ungdomarna får då själva fundera ut saker och genom detta stöda varandra samt förbättra samspelet i gruppen. Lärandet genom samarbete samt konflikthantering bland gruppmedlemmarna i Kompisgruppen har främjats genom att ungdomarna har fått utöva socialt samröre med varandra i gruppen. Ungdomarna har fått tillsammans diskutera och arbeta sig fram till aktiviteter de vill prova under träffarna samt fundera på lösningar t.ex. då bio var på schemat, då det kommer till att välja en film, av alla förslag, som passar alla, genom diskussion och att alla får säga sin åsikt samt sina tankar. Kamratstöd och problembaserat lärande har använts som metoder även i vardagliga situationer då någon gruppmedlem har mer erfarenhet i något. Som tidigare nämnt har de som vet hur bussarna går fått stöda dem som inte vetat. Samma gäller bl.a. förklarandet av regler i olika spel, hjälpanDET av varandra med utrustningen på Megazone så väl som hur man väljer ett passande bowlingklot. Tanken är att gruppmedlemmarna får lära sig genom verkliga situationer. I dessa situationer tar ledarna en handledande roll och stöder

ungdomarna till att klara sig själva. Detta stöder självförtroendet och en god gruppkänsla/-identitet. (Ohlson 2007, s. 22-26, Salmivalli 2005, s. 23, 36).

5.2.1 Grupprocessen

Utvecklingen av en god gruppdynamik och en god gruppidentitet stöder gruppmedlemmarnas utveckling av sociala färdigheter. Ungdomarna verkade första träffen blyga och osäkra, vilket är normalt i början av en grupprocess. En del kände varandra från förr, men inte alla. Första träffen gick ut på att bekanta sig och fundera på vad medlemmarna vill få ut av verksamheten. Här märks det första steget av de fem sociala utvecklingsskeden som olika socialpsykologer har framställt, formningen av gruppen. (Pennington 2005, s. 72-74).

Ifall ungdomarna inte har haft några förslag eller idéer att komma med om bl.a. aktiviteter, har vi gett förslag på aktiviteter som vi ansett meningsfulla. Oftast har ungdomarna haft många olika förslag, som sedan i gruppen röstats och diskuterats om. Detta går att relatera till den andra fasen i den sociala utvecklingen av en grupp, *storming*, där det är vanligt att börja debatera, brainstorma och söka sin plats i gruppen. Ungdomarna har blivit mer öppna med sina förslag, sagt sina åsikter klarare samt visat sina känslor tydligare ju fler gruppträffar de tagit del av. Detta är också vanligt i en grupprocess, då man ser på tredje fasen av gruppens sociala utveckling, *norming*. Till norming hör att gruppen börjar få en gemensam identitet, gemensamma normer och regler samt att medlemmarna börjar trivas och känna sig som en del av gruppen. (Pennington 2005, s. 72-74).

Fritidsaktiviteterna har bestämts enligt gruppmedlemmarnas intressen, men också med tanke på att de skall få nya intressen, prova på nya aktiviteter, lära känna varandra, samarbeta och för att helt enkelt ha roligt tillsammans.

Kommunikationen inom gruppen har varit öppen kommunikation och dialog har använts, dvs. även om ledarna i sista hand styr verksamheten och bestämmer vad som görs, har alla fått möjlighet till att säga sitt och vi har även försökt puffa gruppmedlemmarna till att göra detta. På detta sätt höjer man gruppgemenskapen och trygghetskänslan i en grupp och alla gruppmedlemmar får ta ansvar samt del av det som bestäms om gruppen och gruppverksamheten. Genom att ringa och skicka sms har kommunicerats mycket i gruppen om något blivit oklart. Gruppmedlemmarna har ringt med frågor och vi har skickat sms bl.a. gällande nästa gruppträffar. Eftersom verksamheten inför nästa gruppträff planeras

under varje träff, finns det ofta saker som måste ordnas eller bokas under veckan och därför har detta varit nödvändigt. Systemet har fungerat bra och några motgångar gällande kommunikationen har inte uppstått.

Som ledare i gruppen har vi arbetat för att skapa en god gruppdynamik och därför har vi strävat efter att inspirera samt påverka gruppen på bästa möjliga sätt. Gruppen identifierar sig med ledaren och hur man fungerar som ledare påverkar medlemmarna och kulturen i gruppen. Enligt Harty & Harty (2004, s. 108-111) är den främsta påverkan som en ledare gör intuitiv, spontan eller rentav omedveten och har att göra med personens egen identitet, kunskap, erfarenhet och mognad. I Kompisgruppen har arbetet skett genom att som ledare rikta sin uppmärksamhet till det som är väsentligt. Här betonas främst vänskapen i gruppen, att alla är vänner, jämlikheten, delaktigheten och dynamiken i gruppen. Som ledare stöder vi dessa värderingar, uppmärksammar dem och betonar dem. Genom att ofta ta upp värderingarna under gruppträffarna påverkar ledaren också gruppmedlemmarna och visar att värderingarna är viktiga. Då ledaren märker att en situation är viktig för någon i gruppen eller för sig själv, skall hon uppmärksamma den och inte sopa situationen under mattan. Detta syns i praktiken bl.a. genom att alltid främja trivseln i gruppen. Om någon har ett problem eller behöver stöd med något skall man finnas där för dem. Vi har alltid lyssnat och diskuterat då någon har velat prata om personliga saker eller något som pågår i gruppen. Konkret har arbetats för att värderingarna skall speglas i ledarna. Då en krissituation eller konflikt uppstår är det viktigt att uppmärksamma situationen och diskutera den med gruppmedlemmarna.

Vid en konfliktsituation är det viktigt att lyssna men också att lyfta fram värderingarna i gruppen och på detta sätt arbeta mot en lösning tillsammans i gruppen. Så många konflikter har inte uppstått i Kompisgruppen och flesta har varit situationer som vi har kunnat stöda medlemmarna till att lösa själva. En situation som vi vill nämna är då Kompisgruppen träffades i S:t Karins simhall. Det var meningen att alla skulle komma med samma buss från Pargas, förutom ledarna som kom från Åbo, och sedan mötas på busstationen. Då bestämde sig några av pojkarna för att åka in via centrum, för att gå via matbutiken. Detta tog en märkbar tid av den gemensamma tiden att simma. Rina gick in för att simma med de resterande gruppmedlemmarna, medan Saska väntade på pojkarna. När pojkarna kom diskuterades situationen och tillsammans kom överens att i framtiden kommer alla på plats de tider som i gruppen tillsammans fastslagits. Det eftersom Kompisgruppen är en grupp som fungerar tillsammans samt p.g.a. att vi har ansvar över

gruppmedlemmarna under gruppträffarna. I situationer som dessa är det viktigt att diskutera orsaken till konflikten i lugn och ro, lyssna på vad alla har att säga och sedan söka en gemensam lösning på problemet. (Harty & Harty 2004, s. 108-111).

Genom att hela tiden fungera i samklang med gruppens värderingar har vi strävat efter att förmedla trovärdighet och fungera som goda förebilder. Att visa uppskattning för gruppmedlemmarnas handlingar då de fungerat bra har tillämpats i Kompisgruppen. Genom att berömma och påpeka att något är bra fungerat, kan man som ledare visa vad som är viktigt och igen med hjälp av denna metod föra fram sina egna och gruppens värderingar och prioriteringar. Exempel på praktiska situationer då detta har använts är då någon gruppmedlem påpekat, betonat eller lyft fram någon värdering som är viktig i gruppen, då någon hjälp någon annan t.ex. med bussresorna eller då någon av ungdomarna själv har tagit tag i något, t.ex. då en gruppmedlem anmälde sig frivillig för att ställa upp för att bli intervjuad då tidningen, Pargas Kungörelser, som kommer för att skriva om Kompisgruppen. Genom att fungera så här märker gruppmedlemmarna att de uppskattas och behövs i gruppen, samtidigt som de p.g.a. detta trivs bättre och vågar ta ansvar, vilket också stöder ungdomarnas utveckling. (Harty & Harty 2004, s. 108-111).

5.2.2 Delaktighet och jämlikhet i gruppen

Verksamheten i gruppen började med att gruppmedlemmarna fick bekanta sig med varandra, diskutera idén med Kompisgruppen samt tidtabeller mm. På detta sätt blev gruppmedlemmarna delaktiga genast från början, genom att diskutera vad de vill göra och få ut av gruppverksamheten. Verksamheten i gruppen planerades enligt vad gruppmedlemmarna ville göra, självklart med tanke på budget och möjlighet att verkställa. På detta sätt har delaktigheten främjats i gruppen och det har på det sättet även strävats efter att öka känslan av gemenskap och trivsel i gruppen. Ledarna i Kompisgruppen har också gett som uppgift då en gruppmedlem har haft ett spel som folk vill spela, att hämta med det till spelkvällar, samt andra liknande uppgifter. Dessa är små saker som gör att alla är viktiga och behövs för att gruppen skall fungera och för att alla medlemmarna skall få känna att de är en del av och behövs i gruppen. Genom denna arbetsmetod får de unga även öva på att ta ansvar. (Karila m.fl. 2006, s. 112-113).

Enligt Rasku-Puttonen är en av de viktigaste metoderna för att få alla att känna sig välkomna i gruppen och som en del av den, att tillsammans fundera och bilda regler för gruppen. Detta främjar både delaktigheten, gemenskapen, trivseln samt tryggheten i

gruppen. Arbetsmetoder för detta som använts är bl.a. att diskutera, brainstorma och kläcka idéer tillsammans. Under första gruppträffen funderades på vad som är viktigt i gruppen och ställdes regler för gruppen som är; alla i gruppen är vänner, vi ska ha roligt tillsammans i gruppen, man kommer i bestämd tid till träffarna eller meddelar att man blir borta och att alla är jämlika i gruppen. Ungdomarna i gruppen brainstormade kring vad de tyckte var viktigt och ledarna styrde och stödde diskussionen och bildandet av reglerna. Några ungdomar kom med regler som att man inte får ha mössor inne, som ledarna meddelade att inte är så väsentliga i en grupp som denna, eftersom det är viktigast att ha roligt och att de får ut det de vill av verksamheten, men att de nog kan användas i fall de vill. Dessa idéer slopades. En bra metod för att fastställa regler är att tillsammans med gruppmedlemmarna skapa ett gruppkontrakt. Vi bestämde att inte skriva ett gruppkontrakt eftersom gruppen var öppen och alla därför inte nödvändigtvis har varit med och skrivit kontraktet. Detta märkte vi senare att kan ha varit ett misstag. Man skulle t.ex. ha kunnat skriva kontraktet och sedan visa eller berätta om innehållet av kontraktet för nya gruppmedlemmar. (Karila, Rasku-Puttonen m.fl. 2006, s. 111-112).

Vi, vår uppdragsgivare, samt handledare på skolan tyckte att det var passande att i projektet ha en ledare av båda könen med tanke på det könssensitiva arbetet och att gruppen är öppen för alla. Av den orsaken kom från första början idén att starta projektet tillsammans. Ungdomar i högstadieålder kan ha lättare att komma med i verksamhet och trivas där, ifall det finns en ledare av samma kön, helt enkelt för att man kanske känner sig bekvämare då. I gruppen har dock arbetats för jämlikhet under projektets lopp och därför delades inte flickor och pojkar upp på något sätt, utan tillsammans var alla en enda grupp. I gruppen fanns till största del endast en flicka och därför var det en utmaning att få henne att bli en del av gruppen. Det arbetade vi för genom att försöka få henne att komma fram samt genom att se till att alla får lika mycket utrymme i gruppen. Med tiden, då man arbetar på rätt sätt, blir gemenskapen och gruppidentiteten starkare i en grupp som detta, och därför blev ingen utanför. Vi ville dock ha flera flickor med i Kompisgruppen och de tre sista träffarna kom en till flicka med i gruppen. Då fick vi genast höra av flickan som var gruppmedlem från tidigare att det var trevligt att få en till flicka med i verksamheten. Hoppas flera kommer i framtiden. Fort märktes också att pojkarna blev bekväma med Rina och flickan/flickorna med Saska. Vi anser att i gruppen nåddes en god gruppgemenskap och jämlikhet bl.a. genom att hela tiden hålla i bakhuvudet frågorna Ohlson (2008, s. 128) tar upp i sin bok: "Är flickorna och pojkarna jämställda i gruppen och har de samma möjligheter att delta i beslutsfattandet och utnyttja sina möjligheter och resurser". Eftersom

det en stor del av tiden var endast en flicka med i gruppen, fick vi fundera främst på att alla skall tas i beaktande som enskilda individer, att allas behov tas i beaktande och att ingen blir utanför. I grupparbetet har inte någonting tagits för givet med tanke på kön eller andra skillnader på människor, utan alla är olika och får ha sin åsikt, sina tankar och sina egna intresseområden, oberoende på varifrån dessa kommer. (Bäck m.fl. 2011).

6 Utvärdering och diskussion av resultat

För att utvärdera vårt projekt har två olika utvärderingsblanketter delats ut åt gruppmedlemmarna under gruppverksamheten. Vi har också fått feedback av Annette Palanen på Röda Korset samt dragit egna slutsatser, genom observationer och genom att reflektera kring arbetets syfte och mål, samt hur de uppnåts, både med tanke på det praktiska projekt och examensarbetet.

6.1 Utvärdering och kritiskt granskning

För att ta reda på ungdomarnas åsikter om Kompisgruppen och dess verksamhet, är det viktigt med utvärdering. Självklart ser man ganska bra på ungdomarna hur de trivs och man märker på deltagaraktiviteten om projektet är lyckat. Genom diskussion i gruppen har medlemmarna också gett god feedback. Två olika utvärderingsblanketter har använts, för att få en konkret utvärdering. Ena utvärderingsblanketten är utformad av Röda Korset (bilaga 3), medan den andra är gjord av oss (bilaga 4), för att få fram vad vi tycker är viktigt för att få reda på ifall projektet har varit lyckat och ifall målen med verksamheten uppnåts.

Utvärderingsblanketten som Röda Korset hade gjort innehöll frågor som de tyckte var viktiga för att få reda på hur det går för oss och Kompisgruppen. Tyvärr upplever både vi och Annette Palanen på Röda Korset att ungdomarna missförstod sig på skalan i utvärderingen. Missförståndet har blivit rätt så bekräftat då vi hade ungdomarna sista gången att fylla i vår utvärderingsblankett, eftersom resultaten nu är annorlunda och mycket mer positiva. Röda Korsets utvärderingsblankett fick deltagarna fylla i redan efter de sju första träffarna, medan vår blankett fylldes i efter sista gången tillsammans. Av denna orsak kan också resultaten ha ändrats under tiden.

Då Röda Korsets utvärdering av Kompisgruppen samlades in och sammanställdes, upplevde vi att ungdomarna antagligen hade misstolkat den, och därför bestämdes att göra en klarare utvärdering som inte kunde misstolkas. Frågorna ställdes enligt vad vi själva ansåg vara viktigt att få svar på, för att veta ifall vi från gruppmedlemmarnas synvinkel har gjort ett gott arbete. När svaren på undersökningen lämnades in, såg deltagarnas åsikter annorlunda ut än i Röda Korsets undersökning och hade övergått till mycket positiva åsikter. I och med detta kan konstateras att ungdomarna högst troligen hade misstolkat Röda Korsets utvärderingsblanketter.

För utvärdering med uppdragsgivaren formulerades frågor som ansågs viktiga, för att sedan ha en utvärderingsträff med Annette Palanen på Röda Korset. Palanen besvarade våra frågor samt berättade öppet vad hon tyckt om verksamheten.

6.2 Slutsats och resultat

Den slutliga produkten har motsvarat den i ursprungliga planen, med undantag att utbildandet av hjälpledare inte verkställdes i projektet. Istället har vi hållit gruppverksamheten tillsammans, vilket har fungerat riktigt bra. Naturligtvis hade vi haft nytta av hjälpledare, speciellt inför projektets framtid, men eftersom det inte lyckades att värva några hjälpledare via Pargas svenska gymnasium eller yrkesinstitutet Axxell, fick situationen lösas på annat sätt. Vi är nöjda med hur projektet utformades och vet också att ungdomarna är det.

6.2.1 Röda Korsets utvärderingsblankett

I Röda Korsets utvärdering fick gruppmedlemmarna svara på frågorna 1-4, genom att ringa in den siffra som bäst motsvarade påståendet. Frågorna 5-12 var öppna frågor som skulle besvaras skriftligt. Sju gruppmedlemmar svarade på denna undersökning. (Bilaga 3).

De första fyra frågorna svarade största delen av ungdomarna negativt på. Från femte frågan framåt skulle svaret vara skriftligt och då var svaren mycket mer positiva. Med hjälp av dessa resultat kan konstateras att största delen av gruppen missuppfattat frågorna 1-4, eftersom svaren var mycket mer positiva på de öppna frågorna. Vi tror också att om vänverksamheten inte alls är viktig för ungdomarna, som de flesta svarade på första frågan, skulle de inte komma på träffarna. (Bilaga 3).

På fråga nummer 5 skrev flesta gruppmedlemmar att de kommit med i Kompisgruppen för att få träffa vänner eller för att det verkade roligt. En ungdom kom med för att det är gratis, men de andra svaren var positiva. Enligt sjätte frågan tyckte alla ungdomar att det var lätt att komma med i Kompisgruppen, vilket är glädjande eftersom det har varit ett mål i arbetet att det inte ska vara ett stort steg för ungdomarna att gå med i Kompisgruppen. De flesta svarade att de fått höra om Kompisgruppen via skolan. Sarlinska högstadieskolans personal har varit mycket positivt ställda till Kompisgruppen och skickade innan verksamheten inleddes flygblad hem med alla elever. Med hjälp av följande fråga kom det fram att de flesta hade fått nya vänner i Kompisgruppen. Det är ett av de viktigaste målen med verksamheten och därför är vi nöjda med detta svar. Flere gruppmedlemmar svarade att de har haft många roliga stunder samt att de har fått roliga minnen genom att vara med i Kompisgruppen. (Bilaga 3).

Med hjälp av den åttonde frågan togs reda på ifall ungdomarna har stött på utmaningar eller blivit besvikna på någonting i Kompisgruppen. Här hade två gruppmedlemmar svarat ja och fem stycken nej. Det är rätt trist att få svar som endast ”ja”, utan motivering på en sådan fråga. Vi skulle gärna veta vad som skulle kunna utvecklas. Nionde frågan visade att ungdomarna gillade allt med Kompisgruppen, och två av ungdomarna lyfte speciellt fram att det bästa var att få nya vänner. Utvecklingsförslag från ungdomarnas sida var att man kunde ordna flera grupper samt att man skulle kunna ta med yngre medlemmar i gruppen. Båda utvecklingsförslagen är bra förslag och möjliga att verkställa. Kompisgruppen borde starta redan i lågstadieålder för att förebygga ensamhet och ge ungdomarna möjlighet till bredare syn på fritidsverksamheten. Med hjälp av enkäten fick vi också fram att ungdomarna tyckte att de fått tillräcklig information gällande Kompisgruppens verksamhet. Alla ungdomarna tyckte även att vi har fungerat bra som ledare, vilket vi naturligtvis är glada över. Ungdomarna tycker också att vi har haft tillräcklig kunskap för att leda verksamheten. Själva tycker vi också att man märker på ungdomarna att de tycker om oss som ledare och att de trivs i Kompisgruppen. (Bilaga 3).

Orsaken till att största delen av ungdomarna missförstod de första frågorna på Röda Korsets utvärderingsblankett vara att nummer 5 motsvarade sämst och nummer 1 motsvarade bäst på skalan, medan det ofta brukar vara andra vägen. Detta skulle ha kunnat förebyggas genom att gå igenom blanketten noggrannare tillsammans med gruppen. Det gäller dock endast de fyra första frågorna och de öppna frågorna är mer pålitliga. (Bilaga 3).

6.2.2 Vår utvärderingsblankett

Vi sammanställde en egen utvärdering i form av ett frågeformulär, som ungdomarna fick fylla i, innan sista gruppträffen tillsammans avslutades. I utvärderingsblanketten ställdes åtta frågor som var relativt lätta att förstå. Detta eftersom man kunde konstatera att ungdomarna hade misförstått Röda Korsets utvärderingsblankett. Vi valde att ha få, men rätt viktiga frågor, eftersom ungdomarna annars troligen tycker det blir tråkigt om de måste fylla i en massa frågor, i vilket fall de inte fyller i blanketten lika noggrant. Nio ungdomar var på plats för att svara på utvärderingen. (Bilaga 4).

Med hjälp av den första frågan ville vi veta om ungdomarna har varit nöjda med Kompisgruppen överlag. En av gruppmedlemmarna svarade att Kompisgruppen har varit helt bra, medan de resterande åtta svarade att de är mycket nöjda. Med den andra frågan ville vi få fram ifall ungdomarna fått nya vänner via Kompisgruppen. Här svarade fyra stycken nej, fyra stycken ja samt en kanske. På fråga nummer tre ville tas reda på om ungdomarna trivs i Kompisgruppen och där svarade en av medlemmarna *helt okej*, medan åtta svarade att de trivs bra. Hur viktig Kompisgruppen är för medlemmarna ville också vetas och på fråga nummer fyra svarade tre stycken att de inte vet medan sex stycken svarade att gruppen är viktig för dem. På femte frågan, om ungdomarna fått prova på nya aktiviteter i Kompisgruppen, svarade åtta stycken ja och en nej. Det påverkar säkert att ungdomarna själva har varit med och bestämt vad vi gjort på träffarna, för att de skulle bli mest givande för dem. (Bilaga 4).

På fråga nummer sex ville vi få fram vad medlemmarna tyckt om de nya aktiviteterna och ifall de skulle kunna tänka sig att prova på dem på nytt på fritiden. Sex stycken svarade att de skulle kunna tänka sig prova på aktiviteten i fråga igen, medan två tyckte att de var *helt okej* och att de kanske kan tänka sig göra om aktiviteten. Med hjälp av den sjunde frågan kom det fram att alla tyckte att Megazone varit en av det roligaste som gruppen gjort tillsammans. Två deltagare tyckte att allt gruppen har gjort tillsammans har varit roligt och några gav andra förslag på saker vi gjort som de uppskattade. Till sist frågades efter utvecklingsförslag. Som svar kom bl.a. att medlemmarna vill spela Megazone igen och att badminton skulle vara roligt att prova på. Det kom också fram att Kompisgruppen inte får sluta sin verksamhet. (Bilaga 4).

6.2.3 Slutsats av utvärderingen

Med hjälp av dessa utvärderingar kan konstateras att gruppmedlemmarna helt klart hade missförstått en del av Röda Korsets utvärdering, och att frågorna borde ha gått igenom noggrannare tillsammans. Som slutsats kan dras att ungdomarna uppskattar verksamheten, dels genom responsen i utvärderingen och dels för att ungdomarna dyker upp på träffarna, är positiva till aktiviteterna och öppna mot oss. Vi känner att ett bra projekt har startats, eftersom ungdomarna är så positivt inställda till det och vi tycker därför att Kompisgruppen är bra för dessa ungdomar och gör gott för deras välmående. Det är viktigt att ge ungdomarna en meningsfull fritid och vi känner att det målet uppnåtts, för ungdomarna som deltagit i Kompisgruppen. En god gruppatmosfär och en stark gruppidentitet har skapats i Kompisgruppen, som vi hoppas att kommer att upprätthållas i fortsättningen.

Gruppen har utvecklats från att ha varit en rätt blyg grupp med ungdomar, till ungdomar som vågar vara med och påverka vad som skall hända följande gång samt våga uttrycka sina känslor i gruppen, både glädje och missnöje över saker både inom och utanför Kompisgruppen. Här speglar sig starkt Harty och Hartys teori om att gruppen bildar en egen identitet och utvecklas från ett omoget stadium till ett mer moget stadium med tiden. Ungdomarna har blivit mer självständiga nu än de var i början och det märks att de känner trygghet i gruppen. (Hart & Harty 2004, s. 9-10).

Genom att bilda en god gruppdynamik och genom att planera och förbereda verksamhetsgångerna väl, har fallgropar och konflikter inom Kompisgruppen ganska långt undvikits. Små utmaningar och oklarheter har uppstått och då har vi genast tagit i situationen och diskuterat oss fram till en gemensam lösning. Situationer som konflikten i S:t Karins simhall tror vi då man ser bakåt på projektet att skulle ha kunnat undvikas genom att genast den första gången göra ett gemensamt gruppkontrakt. Detta är något vi borde ha gjort annorlunda i projektet. Ett utvecklingsförslag för oss själva inför framtiden. I gruppen har gemensamma regler och normer, samt idén med gruppen, diskuterats genomgående under processen. Det skulle dock ha kunnat göras mycket mer konkret för gruppmedlemmarna, genom att under den första gruppträffen skriva ett gemensamt gruppkontrakt, där gruppmedlemmarna tillsammans skulle ha funderat ut gemensamma regler och normer för gruppen, skrivit ner dem konkret på papper och låtit alla i gruppen skriva under. Reglerna skulle troligen ha fastnat bättre hos medlemmarna då och gruppmedlemmarna skulle alla ha bundit sig till de gemensamma reglerna och normerna på ett annat sätt. Då nya medlemmar kommer med i gruppen får man presentera kontraktet för

dem. Dokumentationen av observationer under gruppträffar har vi också i efterhand märkt att skulle ha stött analyserandet och skrivandet bättre ifall man skulle ha gjort det i t.ex. dagboksform. Anteckningar då man uppmärksammar något viktigt kan göra att man missar något som man i ett senare skede märker att kan ha varit av betydelse. Detta är någonting vi hoppas att läsarna av vårt arbete kan lära sig av och ha nytta av i sitt arbete.

6.2.4 Feedback av uppdragsgivaren

Feedbackstillfället med Annette Palanen på Röda Korset var mycket positivt och både Palanen och de andra på Röda Korset verkar uppskatta och vara nöjda med vår arbetsinsats och vad som åstadkommit under projektets lopp. Palanen tyckte att vi snabbt tog grepp och hand om saker och ting på egen hand. Genom att synas med jämna mellanrum, nästan en gång i veckan, har hon dock vetat att vi klarar arbetet bra och hon har kunnat lita på oss. Positivt tycker Palanen också har varit att vi har varit med på mötena som hållits i skolan och där kommit fram med idéer och åsikter. Som utvecklingsförslag nämner Palanen hjälpledarutbildningen, men det är inget som kunde göras något åt mera. Nu hoppas vi på att hittar hjälpledare för framtiden, tack vare att projektet redan har startat samt marknadsförts.

Efter sammanställningen av utvärderingsblanketterna gav vi dem till Annette Palanen, och utgående från dem säger hon också att verksamheten verkar vara super bra, de mål som fanns för projektet verkar ha uppnåtts. Hon säger att hon tror att det är bra att vi ledare inte är från Pargas, utan från början okända för ungdomarna, vilket kan sänka tröskeln för att komma med i verksamheten. Dessutom har vi haft en tydlighet i upplägget av träffarna, vilket har underlättat gruppmedlemmarna att komma igen nästa gång. En stor del fysiska aktiviteter har också utövats med Kompisgruppen, vilket Palanen tror att främjar gemenskapskänslan och gör kommunikationen lättare bland gruppmedlemmarna. Man känner inte samma press att kommunicera, som t.ex. ifall man sitter på ett café.

Slutligen säger Palanen att hon och de andra från Röda Korsets sida har varit nöjda med hela projektet. Hon säger att det beror på vem som gör arbete som detta, eftersom man ibland kan känna sig orolig, men med oss har hon inte behövt göra det.

7 Projektets framtid

Enligt den ursprungliga planen var tanken att Kompisgruppen i Pargas skulle fortsätta efter att hjälpledare utbildats, genom att hjälpledarna sedan i sin tur utbildar följande generation av hjälpledare och att projektet på detta sätt skulle framskrida. Det blev ändringar i planen, eftersom inga frivilliga hjälpledare anmälde sig för att projektet skulle kunna fortsätta på detta sätt. Detta resulterade i att vi fick fundera om hur vi skulle få projektet att fortsätta i framtiden.

Eftersom verksamheten har varit populär bland målgruppen och deltagare har funnits, är tanken nu att hitta nya frivilliga och starta flera grupper. Vårt projektarbete kopplat till examensarbetet tog slut i slutet av mars, för att få tid att skriva examensarbetet. Samtidigt slutade Rina som ledare i Kompisgruppen, eftersom hon började annat arbete. Röda Korset hittade en ny frivillig ledare till Kompisgruppverksamheten i Pargas, som tillsammans med Saska kommer att fortsätta dra gruppen åtminstone till slutet av maj, då Saska börjar arbeta och sommarlovet för skoleleverna börjar. Vi ville inte avsluta projektet i slutet på mars, eftersom både gruppen samt vi som ledare tycker att projektverksamheten varit både lyckad och givande. Tyvärr har Saska troligen inte möjlighet att fortsätta med verksamheten på hösten då skolorna börjar igen, d.v.s. då det är meningen att projektet skall fortsätta efter sommarlovet.

Oscar Maukkonen som också studerar medborgaraktivitet och ungdomsarbete på yrkeshögskolan Novia, kommer att fortsätta verksamheten i Pargas samt starta upp en ny Kompisgrupp i Åbo, med samma koncept som vi har startat i Pargas. Saska och Oscar Maukkonen kommer att fortsätta denna vår med att dra sina grupper samt med att tillsammans marknadsföra projektet för att hitta nya frivilliga för att fortsätta med samt vidare utveckla projektet. Marknadsförandet kommer att fungera bl.a. genom att göra flygblad och genom att den 27.4 åka till församlingens läger för skriftskolehjälpmedel, för att marknadsföra projektet. Tanken är att hitta nya frivilliga för att dra verksamheten, fortsätta att utvidga den som redan finns, samt möjligtvis starta upp nya Kompisgrupper där behovet finns. Planen är alltså att verksamheten skall fortsätta och kommer också att göra det. Vi hoppas att det finns frivilliga även för att stöda Maukkonen med att uppehålla gruppen i Pargas nästa höst, men med tanke på att vi så fort hittade en till frivillig för att fortsätta då Rina var tvungen att sluta, verkar läget positivt.

De parter som varit en del av Kompisgruppverksamheten har enligt vår utvärdering och erfarenhet tyckt att det har varit ett positivt projekt och därför finns mycket stöd för gruppen inför framtiden. Pargas Kungörelser kommer även att komma med på en av Kompisgruppens träffar i april för att skriva en artikel om verksamheten. Detta kommer troligen att ge verksamheten mer kännedom, vilket alltid är positivt inför framtiden. Vi hoppas också att Maukkonen och andra gruppledare i framtiden kommer att ha nytta av vad som startats upp i projektform samt kan få stöd till sitt arbete genom själva examensarbetet. Med stöd av examensarbetet kan fås nya tankar och insikter samt genom våra erfarenheter utveckla projektverksamheten allt mer. På detta sätt planerar vi tillsammans med Röda Korset att utvidga och utveckla projektet i framtiden.

8 Avslutning

Nu när projektet är bakom oss kan vi konstatera att det har varit ett lyckat projekt. Vi har nått syftet och målen med arbetet. Förändringar i planen och arbetet på vägen har varit oundvikligt, men det hör till i praktiska projekt, och vi har lyckats hålla grundtanken bakom och syftet i arbetet, vilket är huvudsaken. Röda Korset skall nu starta upp en ny Kompisgrupp i Åbo och kanske även på Kimitoön. Dessutom fortsätter verksamheten i Pargas vilket är väldigt glädjande. Vi hoppas att Kompisgruppen kommer vara ett fortskridande projekt som kommer hålla på länge och utvecklas på vägen. Vi tror också att examensarbetet kommer att hjälpa verksamheten utvecklas i framtiden. Den feedback vi fått för arbetet har varit väldigt bra, vilket visar att det inte endast är vi som tycker att arbetet har lyckats, utan även uppdragsgivaren och det viktigaste, målgruppen. I utvärderingsblanketterna kom fram mycket positiv feedback, som även den blev bara bättre under projekts lopp, dvs. från första utvärderingstillfället till det andra. Verksamheten känns också lyckad, eftersom medlemsantalet har ökat under projektets lopp.

Genom att arbeta utgående från relevant litteratur och med god handledning har vi lyckats med vårt arbete. Dock finns utvecklingsmöjligheter. Skrivandet av ett gruppkontrakt skulle troligen ha stött gruppmedlemmarna i Kompisgruppen till att relatera gruppens värderingar och regler till sina egna. På detta sätt känns de viktigare. Dokumentation är viktigt och det skulle ibland ha kunnat hjälpa oss i arbetet och analysen ifall vi t.ex. skrivit dagbok över gruppträffarna. Man måste minnas att tänka på dokumentationen även om man är inne i det praktiska arbetet. Det kan underlätta skrivprocessen.

I Kompisgruppen märker man att ungdomarna mår bra och har roligt. Det är svårt att påvisa ifall ungas sociala färdigheter har utvecklats och ifall välmåendet i vardagen har förbättrats, men gruppmedlemmarna har tillsammans fått möjlighet till detta och sinsemellan i gruppen märkes en utveckling. Ungdomarna vågar vara sig själva, uttrycka sig själva och ha roligt tillsammans bättre än i början av processen. Verksamheten har visat sig behövas, men med projektet nåddes ändå bara en bråkdel av eleverna och vi tror att det finns många fler ungdomar som skulle behöva liknande fritidsaktivitet/stöd. Kanske det för många är ett stort steg att komma med i en fritidsgrupp. Hoppas Kompisgrupper kommer att startas upp på flera orter runt om i Finland. Kompisgruppverksamheten behövs och gör stor nytta för dem som vill ta del av den.

Röda Korset är också nöjt med projektet, eftersom det har fungerat bra och därför startas flera grupper upp. Vår handledare på Röda Korset, Annette Palanen, har varit mycket positiv under hela projektet och visat att hon uppskattar arbetet.

Källhänvisning

Bäck, V, Gullberg, T, Linnanmäki, K, Lithén, M, Loo, A-S & Porko-Hudd, M. 2011. *Genus i skola och utbildning*. Vasa: Oy FRAM Ab.

Ellonen, N. 2008. *Kasvuyhteisö nuoren turvana*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenes Print.

Grönholm-Kulmala, K. 2012. *Nu talar Pargasungdomarna ut om självmord*. Åboland. Hämtad: 22.5.2013. Tillgänglig: <http://svenska.yle.fi/artikel/2012/10/03/nu-talar-pargasungdomarna-ut-om-sjalvmord>

Harty, B. & Harty, M. 2004. *Gruppens utvecklingspsykologi*. Lund: Studentlitteratur.

Hyypä, M. 2005. *Me-hengen mahti*. Keuru: Otavan Kirjapaino Oy.

Alasuutari, M, Hännikäinen, M, Karila, K, Nummenmaa, A. R. & Rasku-Puttonen, H. 2006. *Kasvatusvuorovaikutus*. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Karlsson, L. B. & Piuva, K. 2012. *Genusperspektiv i socialt arbete*. Finland: Natur & Kultur.

Lalander, P. & Johansson, T. 2002. *Ungdomsgrupper i teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.

Ohlson, L. 2008. *Pedagogiskt ledarskap*. Stockholm: Liber AB.

Pennington, D. 2005. *Pienryhmän sosiaalipsykologia*. Helsinki: Tammer-Paino.

Salmivalli, C. 2005. *Kaverien kanssa – Vertaissuhteet ja sosiaalinen kehitys*. Keuru: Otavan Kirjapaino Oy.

Suomen Punainen Risti 2012–2013. *Tutustu Punaiseen Ristiin*. Hämtad: 16.1.2013. Tillgänglig: <http://www.punainenristi.fi/tutustu-punaiseen-ristiin/historia>

Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vill du bli hjälpledare i Kompisgruppen?

Vill du lära känna nya människor? Vet du ibland inte vad du skall göra på fritiden? Då skall du komma med som hjälpledare till Kompisgruppen!

Ni hjälpledare planerar tillsammans med gruppen vad ni vill göra. Det kan t.ex. vara att gå ut och bowla, gå på kaffe, träffas för en pratstund, laga mat eller göra något annat som känns bra. Gruppen dras av Rina, Saska och ni hjälpledare. För att kunna komma med så går du en utbildning på 8 h som delas upp på tre eftermiddagar. Till utbildningen hör även planering av verksamheten.

Datum för utbildningen är: 24.10 och 26.10 14.20-17.20 i Pargas Gymnasiums utrymmen.

Anmäl er till Saska.Sarnikorpi@novia.fi eller Rina.Karlsson@novia.fi

Våga Bry Dig

Åbolands distrikt

Kom med i Kompisgruppen

Vi känner oss alla ensamma då och då, det är en naturlig del av livet. Att vara för sig själv ibland kan vara positivt och utvecklande, men det är något annat än att känna sig ensam. Ibland kan ensamheten pågå en längre tid, bli extra smärtsam eller kännas bottenlös. Om det känns såhär så tveka inte utan kom med i den nya Kompisgruppen, även du som känner dig för att Bry Dig om är välkommen med.

Gruppens verksamhet gör ni själv upp. Ni bestämmer vad ni vill göra **tillsammans**. Det kan tex vara att gå och bowla, gå på kaffe, träffas för en pratstund, laga mat eller något annat som känns bra. Gruppen dras av Rina och Saska som får hjälp av hjälpledare. Verksamheten inleds med en infoträff på PIUG, den 30.10. kl. 15.30.

Våga Bry Dig

Åbolands distrikt

ENKÄT TILL UNGDOMAR SOM ÄR MED I RÖDA KORSETS VÄNVERKSAMHET FÖR UNGA

Svara på frågorna 1-4 genom att ringa in alternativet så att 1= mycket viktig/väldigt mycket, 2= ganska viktig/ganska mycket, 3= någorlunda viktig/i viss mån, 4= inte så viktig/lite och 5= inte alls viktig/inte alls.

1. Hur viktig för dig är Vänverksamhet för unga?

1 2 3 4 5

2. Hur viktig upplever du att Vänverksamheten för unga är för andra ungdomar?

1 2 3 4 5

3. Har verksamheten motsvarat dina förväntningar?

1 2 3 4 5

4. Har du fått tillräckligt med handledning och stöd i verksamheten?

1 2 3 4 5

Svara på frågorna 5-14 genom att skriva ditt svar på platsen som är reserverad under frågan. (Du kan vid behov fortsätta på andra sidan blanketten.)

5. Varför har du kommit med i Röda Korsets Vänverksamhet för unga?

6. Hur hittade du Röda Korsets Vänverksamhet för unga? Var det lätt att komma med i verksamheten?

7. Vad har verksamheten gett för dig?

8. Har du mött utmaningar eller besvikelser i verksamheten?

9. Det bästa med verksamheten har varit:

10. Utvecklingsidéer till Vänverksamhet för unga:

11. Önskar du mer av något eller mera information? Om vilket ämne?

12. Har ledaren/de frivilliga/vännen varit tillräckligt kunniga enligt dig?

13. Vill du ge någon övrig respons?

TACK FÖR RESPONSEN!

UTVÄRDERING AV KOMPISGRUPPEN

- 1) Är du nöjd med kompisgruppen?
 - a) Nej
 - b) Helt okej
 - c) Den har varit bra
 - d) Mycket bra

- 2) Har du fått nya vänner i kompisgruppen?
 - a) Ja
 - b) Nej
 - c) Vet ej

- 3) Trivs du i kompisgruppen
 - a) Nej
 - b) Helt okej
 - c) Bra

- 4) Är kompisgruppen viktig för dig?
 - a) Ja
 - b) Nej
 - c) Vet ej

- 5) Har du fått prova på nya fritidsaktiviteter med kompisgruppen?
 - a) Ja
 - b) Nej

- 6) Om du svarade ja på förra, vad har du tyckt om dem?
 - a) Har int tyckt om dem
 - b) Helt ok
 - c) Jag skulle kunna tänka mig att göra det på fritiden i framtiden

- 7) Vad har varit det bästa hittils med kompisgruppen?

- 8) Utvecklingsförslag till framtiden?
